

Supermarktadvocaat sneller ingevoerd dan verwacht

door Patrick van IJzendoorn

De Britse regering wil de advocatuur grondiger hervormen dan Sir David Clementi had aanbevolen. In een voorlopig wetsvoorstel geeft minister van Grondwetzaken Lord Falconer alle ruimte aan Multi-Disciplinary Practices (MDP's), grote kantoren waarop advocaten zij aan zij werken met accountants, notarissen, bankiers en andere niet-juristen. Afgelopen zomer had

Lord Falconer

Clementi, zelf een accountant, de regering geadviseerd om eerst eens te kijken of Legal-Disciplinary Practices (LDP's) werken alvorens een sprong in het diepe te wagen met MDP's. In LDP's zouden advocaten samenwerken met andere juristen. Falconer heeft geen behoefte aan zo'n a zijntest. Volgens het ministerie werken sommige advocaten nu al nauw samen met bijvoorbeeld makelaars en

zorgt het wetsvoorstel voor een beter toezicht, dat er bovendien voor moet zorgen dat Enron-achtige toestanden niet plaatsvinden.

Falconer weet zich gesterkt door een recent rapport waarin wordt vastgesteld dat eigendom van advocatenkantoren goed in handen kan zijn van niet-advocaten. De Law Society reageert gematigd positief op de voorstellen, de Bar Council betreurt het wanneer de zelfstandige barristers veranderen in zakenmensen. Staatssecretaris Bridget Prentice: 'Ik zie geen reden waarom het voor consumenten moeilijker moet zijn om juridische bijstand in te slaan dan een blik bonen.'

Advocatuur in Moldavië

€ 5,25 per dag voor toevoegingszaken

Marieke van der Pijl, Bureau van de Orde

Nu Roemenië op de drempel staat van de EU, neemt ook de belangstelling voor het naastgelegen Moldavië toe. Tijdens een eerdere fact finding-missie constateerde de CCBE (koepel van Europese balies) dat de situatie van de Moldavische advocaten de aandacht nodig heeft van hun Europese beroepsgenoten. Tijdens de conferentie 'The legal profession in Europe', eind oktober in Moldavië, bleek dat men daar voor de toelating tot de balie bijna een papegaai moet zijn.

Moldavië heeft ruim 4 miljoen inwoners en er zijn ongeveer 1200 advocaten, waarvan tweederde in de hoofdstad is gevestigd. Slechts de helft van de advocaten betaalt de maandelijkse bijdrage van € 3,25 aan de Orde. Misschien niet zo verwonderlijk in een land met een gemiddeld inkomen van € 110 per maand in de hoofdstad, en € 40 in de rest van het land. Dit lage inkomen leidt tot een ander groot probleem: corruptie. Niet alleen politieagenten en rechters proberen veelal hun lage inkomen op enigerlei wijze aan te vullen, ook advocaten laten zich soms daartoe verleiden. Moldavië is sinds 1995 lid van de Raad van Europa. In de periode 2001-2005 is het land ongeveer twintig

keer veroordeeld wegens schending van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Op dit moment worden vergunningen om de praktijk uit te oefenen verleend door het ministerie van Justitie, in de toekomst zal dit mogelijk aan de Orde worden overgelaten. De Orde, wiens president een voormalig parlementslid is, is geen sterke en efficiënte organisatie, en heeft te weinig mensen om het werk te verrichten. Dit ondanks het feit dat in 2004 slechts vijf nieuwelingen tot de balie werden toegelaten.

Alvorens het balie-examen te mogen afleggen, dient een aantal jaar onder toezicht van een advocaat te worden gewerkt en moet de stagiaire zich laten registreren bij het ministerie van Justitie. Een goed geheugen lijkt overigens een eerste vereiste te zijn voor het behalen van het balie-examen. Er worden 400 vragen gesteld over willekeurige wetteksten, waarvan de gexamineerde er maar vijftien fout mag hebben. Het gaat niet om analytische kennis en praktische vaardigheden, maar om reproductie. Aanleiding voor David Keating, een Engelse *solicitor* en één van de sprekers tijdens de conferentie, om op te merken dat 'advocaten niet als een papegaai moeten worden opgeleid'.

LASTIGE TOELATING

Er waren ongeveer negentig Moldavische advocaten aanwezig bij de conferentie, voor wie

de deelname gratis was.

Daarnaast waren er vertegenwoordigers van een consumentenorganisatie, de gerechtshoven, de Raad van Europa en het Europees Parlement. In de ochtend werd gesproken over gefinancierde rechtsbijstand in Europa en Moldavië. Een Moldavische advocaat is blij als hij € 5,25 per dag krijgt voor 'toevoegingszaken'.

Europarlementariër Marianne Mikko sprak over de toekomst van Moldavië in EU-verband, in het bijzonder in het licht van het Transnistrië-probleem. Na het uiteenvallen van de USSR ontstond de onafhankelijke republiek Moldavië, maar een deel van het land werd uitgeroepen tot de republiek Transnistrië met als doel de Russische minderheid te beschermen. Dit is een lastige situatie voor het land, aangezien de stroomkrachtcentrales in Transnistrië liggen en naar willekeur worden afgesloten. Ook de belangrijkste spoorwegen liggen daar.

Na de lunch werd er gesproken over de vraag wat 'onafhankelijk advocaat' inhoudt. Ook werd gesproken over de rol van de advocaat in relatie tot de gerechten, de politie en de staat. Na enige aanmoediging door middagvoorzitter Jeroen Brouwer ontstond een levendige discussie over

> onder andere die lastige toelatingsexamens. Ook werd gesproken over de positie van de illegale Moldaviërs in de rest van Europa, naar schatting tussen de 600.000 en een miljoen. Toen kwamen ook onderwerpen als de organisatie van de Moldavische Orde en de corruptie aan bod.

De conferentie werd mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van diverse leden van de CCBE, waaronder Nederland. Door veertien landen, waaronder ook de nieuwe EU-landen met een klein budget, is in totaal ongeveer € 17.000 gedoneerd. Ook Soros en ABA CEELI hebben de conferentie gesponsord. De organisatie van George Soros is voornamelijk actief in Oost- en Centraal-Europa en de voormalige USSR. De Amerikaanse ABA CEELI is ook in Centraal-Europa doende; ze heeft zeven Moldavische advocaten in dienst, die het land doorreizen en juridisch advies geven. Binnenkort komen twee Amerikaanse advocaten voor een jaar naar Moldavië voor juridische bijstand tegen een kleine vergoeding.

In race om partnerschap zijn mannen in het voordeel

Lokke Moerel,
partner bij De Brauw Blackstone Westbroek

Woensdag 26 oktober, 18.00 uur, Le Garage met valet parking, dertig vrouwelijke equity partners van de vijftien grootste advocatenkantoren op rood pluche – van elk kantoor waren twee partners met verschillend rechtsgebied uitgenodigd – en de inleiders Nicole Edelenbos (partner Boer & Croon) en Dorine Burmanje (voorzitter Raad van Bestuur Kadaster). Tijdens deze tweede ronde tafel voor vrouwen in de top van de advocatuur zal er worden gepraat over leiderschapskwaliteiten in de advocatuur.¹ Een reader van 200 pagina's (samengesteld door OSR) en de punten voor Permanente Opleiding onderstrepen het karakter van studiemiddag. Een manager is degene die de zaken organisatorisch goed regelt, een leider past niet alleen op de winkel maar is bovenal in staat de koers te bepalen en anderen ertoe te inspireren deze te volgen. Mannen zijn hiërarchischer ingesteld, en competitiever, en leggen nadruk op inzet en prestaties, blijkt uit onderzoek verzameld in de reader. Vrouwen kenmerken zich eerder door collegialiteit, samenwerken, ontplooiing van capaciteiten en balans tussen werk en privé. Voor succesvol leiderschap is een goede invulling van de vrouwelijk getinte leiderschapskwaliteiten vereist: goed luisteren, inlevingsvermogen, creëren van vertrouwen en transparantie. Mannen aan de top zijn er veelal van overtuigd dat ze ook over deze eigenschappen beschikken, en daarvoor dus geen vrouwen nodig hebben. Nog geen derde deel van hun ondergeschikten dacht er ook zo over, de rest ondervond een schrijnend gebrek aan belangstelling. Terwijl vrouwelijke managers die deze onmisbare leiderschapsvaardigheden etaleren, door de mannelijke top worden verweten geen mannelijke leiderschapsvaardigheden als rationaliteit en besluitvaardigheid te hebben.

Edelenbos geeft een sprekend voorbeeld. Bij een voordracht voor toetreding tot een Raad van Be-

Foto: Jean-Pierre Berentsen

stuur vonden de zittende mannelijke leden dat een vrouwelijke kandidaat bij een (overigens geslaagde) fusie die ze had begeleid 'nogal op de achtergrond' was gebleven. Edelenbos typeerde het door de vrouw getoonde leiderschap als een juist bij een fusie aangewezen vorm van *faciliterend leiderschap*, waarbij meer dienend dan hiërarchisch wordt opgetreden. (De vrouwelijke kandidaat werd toch aangenomen.) En een vrouw die overwegend mannelijke leiderschapskwaliteiten vertoont, wordt als onvrouwelijk getypeerd, als te ambitieus. De aanwezigen herkennen zich hierin. Wie van hen is niet op enig moment voor kenau versleten?

OMGEKEERDE BEWIJSLAST

De voorbeelden uit de advocatuur borrelen op. Een vrouwelijke medewerkster kondigde aan zwanger te zijn. De partners vroegen: dan ga je zeker part time werken (terwijl partner worden voor parttimers toen nog niet mogelijk was)? Toen ze zei dat ze full time bleef werken was de reactie: hoe moet het dan met je kind, ben je niet te ambitieus? Eensgezind stellen de aanwezigen

vast dat 'te ambitieus' alleen van vrouwen wordt gezegd.

Burmanje geeft als oplossing een goede haat-liefde verhouding met mannen. Je zult het spel volgens de (mannelijke) regels moeten spelen. Botst het toch, los het dan met humor op. Veel van de aanwezigen hebben dit recept met succes gevolgd. De meesten van hen hebben geen hindernissen ondervonden bij hun weg naar de maatschap. Feit blijft echter dat sinds eind jaren tachtig minstens zoveel vrouwen als mannen advocaat werden, terwijl de doorstroom van vrouwen naar de maatschap ver achterblijft.

Burmanje en Edelenbos geven een verklaring. Mannen zijn vooral vertrouwd met hun eigen leiderschapskwaliteiten en zoeken die ook bij hun opvolger. De vrouwen die deze kwaliteiten vertonen – de meeste aanwezigen rekenen zich tot die categorie – ondervinden geen hinder naar de top. Sluit een vrouw niet aan bij het vertrouwde beeld, dan vinden mannen het een riskante keus. De vrouw zal dan eerst haar leiderschap moeten bewijzen. Gevolg is een omgekeerde bewijslast: vrouwen moeten eerst hun leiderschap laten zien, voordat ze het vertrouwen krijgen; mannen krijgen dat vertrouwen totdat het tegendeel blijkt. Bij de start zijn mannen in het voordeel.

Bij de keuze van compagnons zou het criterium niet moeten zijn het vertonen van mannelijke leiderschapskwaliteiten (krachtige uitstraling etc), maar *effectiviteit* van leiderschap, zo wordt de aanwezigen voorgehouden. Evenals: bestuurstaken gaan niet samen met de inhoudelijke diepgang van een advocatenpraktijk. Genoeg stof voor een volgende bijeenkomst.

NOOT

1. Zie *Advocatenblad* 2004-10, p. 479 voor een verslag van de eerste bijeenkomst, die evenals de tweede was georganiseerd door OSR Juridische opleidingen.

ADVOCAAT EN VROUW

Op 9 december a.s. organiseert OSR in Utrecht het symposium advocaat en vrouw over de positie van alle vrouwen in de balie.

Informatie: www.osr.nl

